

WYNIKI BADANIA STRUKTURY GOSPODARSTW ROLNYCH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W 2016 R.

Według siedziby użytkownika,

Wrocław, grudzień 2017 r.

Niniejszą publikację opracowano na podstawie wyników badania struktury gospodarstw rolnych (BSGR), które przeprowadzono w dniach 1 czerwca – 29 lipca 2016 roku.

Dniem referencyjnym badania był 1 czerwca 2016 r. Należy jednak zaznaczyć, że część danych (działalność inna niż rolnicza bezpośrednio związana z gospodarstwem rolnym, przeznaczenie końcowej produkcji rolniczej, struktura dochodów gospodarstwa domowego, stała aktywność ekonomiczna, zużycie nawozów, metody produkcji rolnej, nawadnianie) dotyczyła okresu 12 miesięcy kończącego się w dniu referencyjnym badania, czyli okresu od 2 czerwca 2015 r. do 1 czerwca 2016 r.

Badaniem objęto wszystkie gospodarstwa rolne osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz wylosowaną próbę gospodarstw indywidualnych.

Ogólna charakterystyka gospodarstw rolnych

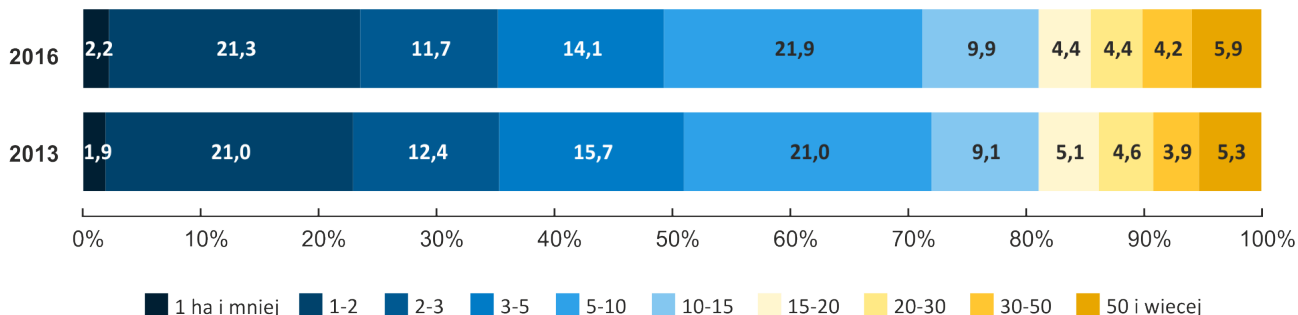
Wyniki badania struktury gospodarstw rolnych wykazały, że w 2016 r. w województwie dolnośląskim było 56,0 tys. gospodarstw rolnych w tym 54,8 tys. gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha UR. W ciągu ostatnich trzech lat ogólna liczba gospodarstw systematycznie się zmniejszała i w porównaniu do roku 2013 była mniejsza o 6,0%. Największą dynamikę spadku zanotowano w gospodarstwach o powierzchni 15-20 ha (spadek o 18,7%) oraz 3-5 ha (o 15,3%) i 2-3 ha (o 11,3%). Największą dynamikę wzrostu odnotowano w grupie gospodarstw najmniejszych i jednocześnie najmniej licznych (tj. o powierzchni do 1 ha włącznie) o 7,4% oraz o powierzchni 50 ha i więcej – o 3,4%. W 2016 r. podobnie jak w roku 2013 z ogólnej liczby gospodarstw rolnych 99,2% stanowiły gospodarstwa indywidualne.

Tabl. 1. Liczba gospodarstw rolnych w latach 2013 i 2016.

Lata	Ogółem	Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych w ha									
		do 1 ha włącznie	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15-20	20-30	30-50	50 ha i więcej
Ogółem w tys.											
2013	59,5	1,1	12,5	7,4	9,3	12,5	5,4	3,0	2,7	2,3	3,2
2016	56,0	1,2	12,0	6,6	7,9	12,2	5,5	2,5	2,5	2,4	3,3
2013 = 100											
2016	94,0	107,4	95,8	88,7	84,7	97,8	101,6	81,3	90,6	102,6	103,4
w tym gospodarstwa indywidualne w tys.											
2013	59,1	1,1	12,5	7,4	9,3	12,5	5,4	3,0	2,7	2,3	2,9
2016	55,6	1,2	11,9	6,6	7,9	12,2	5,5	2,4	2,5	2,3	3,0
2013 = 100											
2016	94,0	107,0	95,8	88,8	84,7	98,0	101,5	81,1	90,9	102,6	103,9

Gospodarstwa rolne podlegają ciągłym przemianom strukturalnym, a zachodzące zmiany mają swoje odzwierciedlenie w strukturze gospodarstw rolnych. W 2016 r. w strukturze gospodarstw w porównaniu do 2013 roku najbardziej zmniejszył się udział gospodarstw o powierzchni 5-10 ha UR o 0,9 p. proc. oraz 10-15 ha UR – o 0,7 p. proc., natomiast zwiększył się udział gospodarstw o powierzchni 2-3 i 15-20 ha UR o 0,7 p. proc. oraz 20-30 ha UR – o 0,2 p. proc.

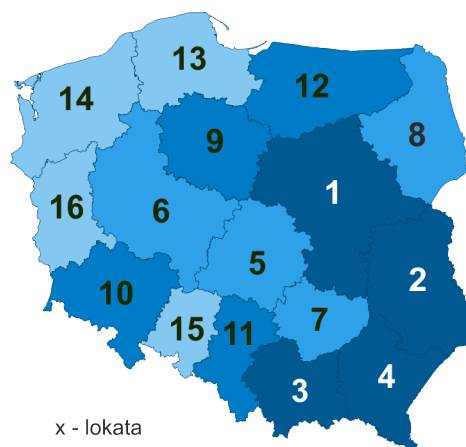
Struktura gospodarstw rolnych według grup obszarowych UR.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie przestrzenne najwięcej gospodarstw rolnych zanotowano w województwach: mazowieckim – 15,1% ogółu w kraju, lubelskim – 12,8% i małopolskim – 9,9%. Województwo dolnośląskie należało do województw o średniej ilości gospodarstw rolnych (III grupa) i zajęło 10. lokatę z udziałem – 4,0%.

Struktura gospodarstw rolnych w 2016 r. – lokaty województw.

Lokata	Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw w tys.	Polska = =100,0
x	Polska	1410,7	100,0
1	mazowieckie.....	212,9	15,1
2	lubelskie	180,0	12,8
3	małopolskie	139,9	9,9
4	podkarpackie.....	132,9	9,4
5	łódzkie.....	124,0	8,8
6	wielkopolskie	121,2	8,6
7	świętokrzyskie	85,3	6,0
8	podlaskie.....	81,2	5,8
9	kujawsko-pomorskie.....	63,8	4,5
10	dolnośląskie	56,0	4,0
11	śląskie	54,5	3,9
12	warmińsko-mazurskie.....	43,2	3,1
13	pomorskie	39,0	2,8
14	zachodniopomorskie	29,6	2,1
15	opolskie.....	26,9	1,9
16	lubuskie.....	20,2	1,4

x - lokata

I grupa: 9,4-15,1%, II grupa: 5,8-8,8%,
III grupa: 3,1-4,5%, IV grupa: 1,4-2,8%

Wyniki badania wykazały, że prawie połowa (27,1 tys. osób, tj. 48,4% ogółu) osób kierujących gospodarstwami rolnymi posiadała wykształcenie rolnicze, w tym co piąta osoba kierująca miała ukończony kurs rolniczy.

Użytkowanie gruntów

Aktualny układ zagospodarowania przestrzeni województwa dolnośląskiego pokazuje przede wszystkim struktura użytkowania gruntów. W porównaniu do 2013 r. zmniejszyła się powierzchnia ogólna gruntów należących do gospodarstw rolnych 2,7%. W 2016 r. użytki rolne znajdowały się w 55,8 tys. gospodarstwach i zajmowały powierzchnię 901,2 tys. ha i w porównaniu do stanu z 2013 r. było to odpowiednio mniej o 6,0% i o 2,4%.

Tabl. 2. Gospodarstwa rolne według użytkowania gruntów.

Lata	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne									Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	w tym w dobrej kulturze									
			razem	pod zasiewami	grunty ugorowane	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe	uprawy trwałe	pozostałe		
Liczba gospodarstw w tys.												
2013	59,5	59,4	59,3	48,8	3,4	10,4	32,8	5,2	4,9	4,2	11,8	47,7
2016	56,0	55,8	55,8	45,8	2,6	8,9	27,7	3,7	3,1	3,1	10,1	44,8
2013=100												
2016	94,0	94,0	94,1	94,0	75,4	85,7	84,4	71,0	62,7	74,2	85,4	93,9

W ciągu trzech lat areał użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej zmniejszył się z 909,2 tys. ha do 894,0 tys. ha, tj. o 1,7%.

Tabl. 3. Powierzchnia gospodarstw rolnych oraz struktura ich użytkowania.

Lata	Powierzchnia ogólna	Użytki rolne									Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
		razem	w tym w dobrej kulturze									
			razem	pod zasiewami	grunty ugorowane	ogrody przydomowe	łąki trwałe	pastwiska trwałe	uprawy trwałe	pozostałe		
w tys. ha												
2013	976,3	922,9	909,2	729,7	26,5	1,3	117,6	25,7	8,4	13,7	19,1	34,3
2016	950,2	901,2	894,0	744,0	8,1	1,3	114,9	19,3	6,3	7,3	15,4	33,7
2013=100												
2016	97,3	97,6	98,3	102,0	30,3	103,7	97,7	75,1	75,3	53,0	80,4	98,1
w odsetkach według rodzaju użytków												
2013	100,0	94,5	93,1	74,7	2,7	0,1	12,0	2,6	0,9	1,4	2,0	3,5
2016	100,0	94,8	94,1	78,3	0,8	0,1	12,1	2,0	0,7	0,8	1,6	3,5

Przeciętna powierzchnia UR w gospodarstwach rolnych wyniosła 16,1 ha (dla porównania w kraju 10,3 ha). Średnio na 1 gospodarstwo rolne przypadało 16,0 ha UR utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej, tj. o 0,7 ha więcej niż w 2013 r.

W ogólnej powierzchni użytków rolnych grunty pod zasiewami zajmowały 744,0 tys. ha, tj. 78,3% powierzchni ogółem. Liczba gospodarstw posiadająca grunty pod zasiewami wynosiła 45,8 tys., a średnia powierzchnia gruntów pod zasiewami przypadająca na 1 gospodarstwo rolne posiadające grunty pod zasiewami wynosiła 16,2 ha.

Łąki i pastwiska trwałe zajmowały w województwie 134,2 tys. ha, co stanowiło 14,9% użytków rolnych. Średnia powierzchnia łąk trwałych przypadająca na 1 gospodarstwo rolne posiadające takie użytki wynosiła 4,1 ha, natomiast w przypadku pastwisk trwałych średnia powierzchnia wynosiła 5,3 ha. Powierzchnia lasów i gruntów leśnych wynosiła 15,4 tys. ha i w porównaniu do 2013 r. było to mniej o 19,6%.

Tabl. 4. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych według grup obszarowych UR.

Lata	Ogółem	Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych w ha									
		do 1 ha włącznie	1-2	2-3	3-5	5-10	10-15	15-20	20-30	30-50	50 ha i więcej
Ogółem w tys.											
2013	15,50	0,83	1,45	2,41	3,83	7,06	12,09	17,17	24,15	38,51	153,97
2016	16,10	0,82	1,44	2,40	3,82	7,12	11,93	17,17	24,20	37,97	149,66
w tym gospodarstwa indywidualne w tys.											
2013	12,95	0,83	1,45	2,41	3,83	7,06	12,09	17,17	24,15	38,49	116,60
2016	13,57	0,82	1,44	2,40	3,82	7,12	11,93	17,17	24,20	37,96	116,46

Obok gospodarstw posiadających użytki rolne oraz lasy i grunty leśne w strukturze użytkowania ziemi wyodrębnia się również pozostałe grunty, do których zalicza się między innymi grunty pod zabudowaniami, podwórza czy nieużytki. W województwie dolnośląskim zanotowano 33,7 tys. ha takich gruntów, tj. 1,9% mniej niż w roku 2013.

Powierzchnia zasiewów

Badanie struktury gospodarstw rolnych w 2016 r. w porównaniu do 2013 r. wykazało, że w gospodarstwach wystąpiły następujące zmiany w strukturze zasiewów poszczególnych grup upraw:

- zmniejszenie udziału powierzchni zasiewów zboża ogółem (o 1,7 p. proc.),
- zmniejszenie udziału przemysłowych (o 2,1 p. proc.),
- zwiększenie udziału uprawy ziemniaków (o 1,2 p. proc.),
- zwiększenie udziału uprawy strączkowych jadalnych (o 1,3 p. proc.),

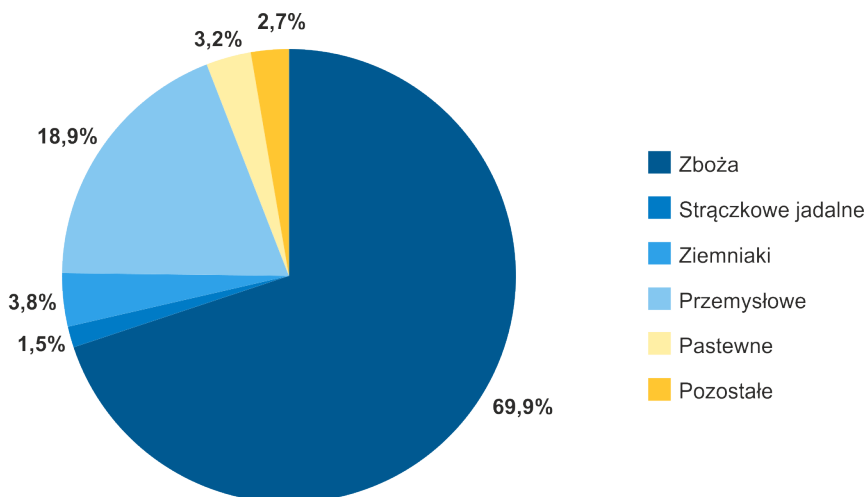
Tabl. 5. Liczba gospodarstw według grup upraw.

Wyszczególnienie	2013	2016	2013	2016
	liczba gospodarstw w tys.		powierzchnia w tys. ha	
Zasiewy	48,8	45,8	729,7	744,0
zboża ogółem ^a	45,4	41,1	522,7	520,0
strączkowe jadalne	0,3	2,4	1,2	11,3
ziemniaki	14,7	9,9	19,2	27,9
przemysłowe	13,9	13,0	153,0	140,9
pastewne	3,4	4,3	21,7	24,0
pozostałe	3,1	3,5	11,9	19,8

a Zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne zbożowe mieszanki, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe.

Powierzchnia uprawy zbóż w gospodarstwach w województwie dolnośląskim w 2016 r. wynosiła 520,0 tys. ha i stanowiła 69,9% ogólnej powierzchni pod zasiewami. Zboża uprawiało 41,1 tys. gospodarstw rolnych, a średnia powierzchnia uprawy zbóż w gospodarstwach wynosiła 12,7 ha (dla porównania w 2013 wynosiła 11,5 ha).

Udział powierzchni poszczególnych grup upraw w ogólnej powierzchni zasiewów.

W roku 2016 w województwie dolnośląskim znacznie wzrosła powierzchnia uprawa roślin strączkowych jadalnych i wynosiła 11,3 tys. ha (1,2 tys. ha w 2013 r.), wzrosła również liczba gospodarstw prowadzących uprawy roślin strączkowych z 0,3 tys. w 2013 r. do 2,4 tys. gospodarstw w roku 2016.

Powierzchnia uprawy ziemniaków i wynosiła 27,9 tys. ha (w 2013 r. 19,2 tys. ha), a liczba gospodarstw zajmujących się uprawą wynosiła 9,9 tys. gospodarstw (14,7 tys. w 2013 r.). W ciągu trzech lat powierzchnia uprawy ziemniaków zwiększyła się o około 45%, a liczba gospodarstw prowadzących ich uprawę zmniejszyła się o ponad 32%.

Areał upraw przemysłowych wynosił 140,9 tys. ha i stanowił znaczący udział w strukturze zasiewów województwa dolnośląskiego (18,9%). Pod względem powierzchni roślin przemysłowych dolnośląskie na tle innych województw lokowało się na 2. miejscu, przy 13,0% udziale powierzchni przemysłowych w kraju. Uprawą roślin przemysłowych zajmowało się 13,0 tys. gospodarstw, a średnio na 1 gospodarstwo przypadało 10,8 ha tych upraw.

Zwierzęta gospodarskie

Wyniki badania struktury gospodarstw rolnych w 2016 r. w województwie dolnośląskim wykazało, że na 1 gospodarstwo rolne przeciętnie przypadało:

- bydła – 1,9 szt.,
- trzody chlewnej – 3,5 szt.,
- owiec – 0,2 szt.,
- kóz – 0,1 szt.,
- drobiu kurzego – 101,9 szt.
- koni – 0,1 szt.

Tabl. 6. Liczba gospodarstw o prowadzących hodowlę zwierząt gospodarskich oraz pogłowie zwierząt.

Wyszczególnienie	2013	2016	2013	2016
	liczba gospodarstw w tys.		pogłowie w tys. szt.	
Bydło	7,2	5,7	112,3	106,6
Trzoda chlewna	6,0	3,3	199,4	197,7
Owce	0,4	0,3	13,0	11,8
Kozy	0,5	0,3	3,6	2,5
Konie	2,2	2,2	9,3	8,4
Drób kurzy	16,7	16,7	5096,8	5704,4

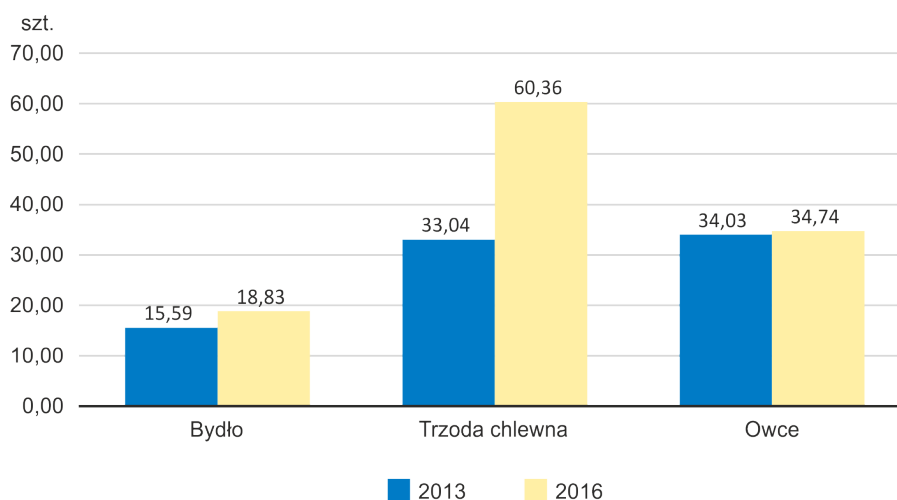
W 2016 r. chów i hodowlę bydła prowadziło 5,7 tys. gospodarstw rolnych (o 21,4% mniej niż w 2013 r.) posiadających 106,6 tys. szt. bydła (o 5,1% mniej niż 2013 r.).

W 3,3 tys. gospodarstw utrzymywano 197,7 tys. szt. pogłowia trzody chlewnej i w porównaniu do 2013 r. liczba tych gospodarstw zmniejszyła się – o 45,7%, a pogłowie opisywanych zwierząt – o 0,8%. Gospodarstw prowadzących hodowlę loch było ok 2,0 tys. (tj. mniej o 44,1% niż w 2013 r.), a utrzymywały 28,5 tys. szt. pogłowia (więcej o 10,4% niż w 2013 r.).

Gospodarstw rolnych zajmujących się chowem owiec było 0,3 tys., natomiast pogłowie owiec w tych gospodarstwach utrzymywało się na poziomie 11,8 tys. szt. W porównaniu do 2013 r. odnotowano spadek liczby tych gospodarstw o 11,0%, zmalało również pogłowia owiec o 9,2%.

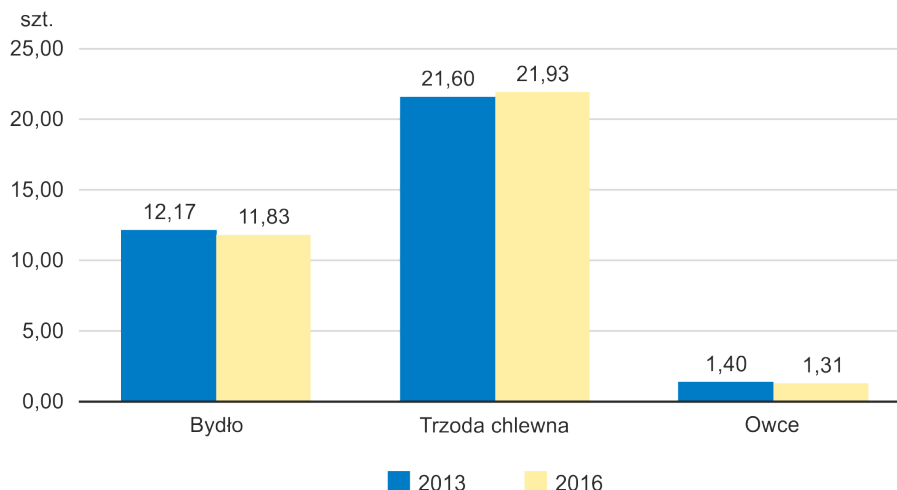
W 2016 r. w województwie dolnośląskim na 1 gospodarstwo rolne utrzymujące zwierzęta gospodarskie danego gatunku przypadało 18,83 szt. bydła, 60,36 szt. trzody chlewnej, 34,74 szt. owiec i w porównaniu do roku 2013 r. zwiększyła się odpowiednio o: 3,24 szt., 27,32 szt., 0,71 szt.

Pogłowie bydła, trzody chlewnej i owiec na 1 gospodarstwo rolne utrzymujące dany gatunek.

Analizując stan pogłowia poszczególnych gatunków zwierząt w przeliczeniu na 100 ha UR można stwierdzić, że w ciągu 3 lat zwiększyła się obsada trzody chlewnej o 0,34 szt., zmniejszyła się obsada bydła o 0,34 szt. i owiec o 0,1 szt.

Obsada bydła, trzody chlewnej i owiec w gospodarstwach rolnych na 100 ha UR.

Liczba gospodarstw rolnych, hodujących kozy wyniosła 0,3 tys., w relacji do 2013 r. zmniejszyła się o 32,3%. Pogłowie kóz w tych gospodarstwach utrzymywane było na poziomie 2,5 tys. szt., zaś jego pogłowie w porównaniu do 2013 r. zmniejszyło się o 28,9%.

Gospodarstw zajmujących się hodowlą koni było ponad 2,2 tys. i utrzymywały 8,4 tys. tych zwierząt. W porównaniu do 2013 r., omawianych gospodarstw przybyło o 1,2%, a pogłowie koni utrzymywanych przez te gospodarstwa zmniejszyło się o 9,6%.

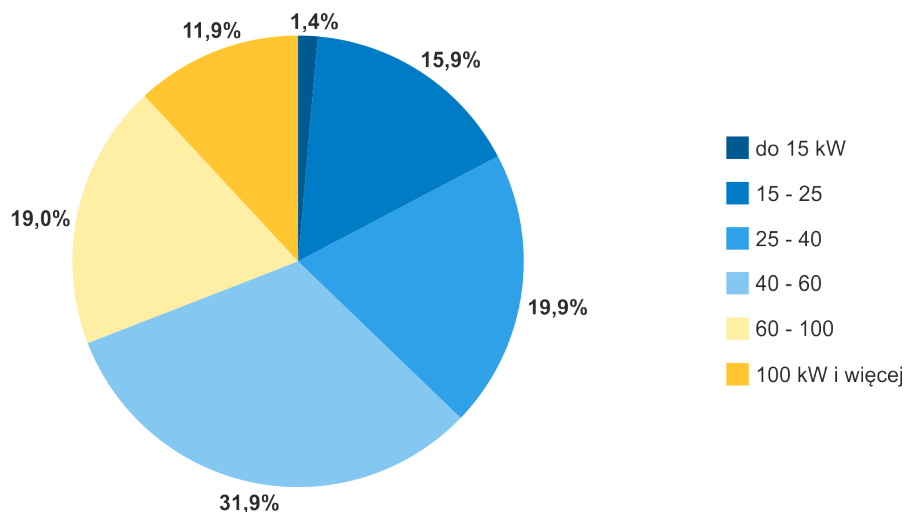
Liczba gospodarstw rolnych zajmujących się hodowlą drobiu kurzego na przestrzeni 3 lat nie uległa większym zmianom, natomiast liczba sztuk hodowanego drobiu kurzego w porównaniu do 2013 roku zwiększyła się o 11,9%.

Ciągniki rolnicze

Według wyników badania struktury gospodarstw rolnych w 2016 r. na terenie województwa dolnośląskiego spisanych zostało 33,5 tys. gospodarstw rolnych (w porównaniu do 2013 r. odnotowano spadek o 5,8%), które wyposażone były 56,4 tys. ciągników (spadek o 1,4%).

Liczba ciągników przypadająca na 100 gospodarstw rolnych w 2016 r. wynosiła 168 szt. i było to więcej o 7 szt. w odniesieniu do 2013 r.

Struktura liczby ciągników w gospodarstwach rolnych wg mocy silnika

Struktura gospodarstw rolnych uwzględniająca klasy mocy silnika posiadanych ciągników pokazuje, że największy stanowią ciągniki o mocy 40-60 kW oraz 25-40 kW

Nawożenie mineralne

Badanie dostarczyło również informacji o liczbie gospodarstw rolnych stosujących nawozy mineralne. Wyniki wykazały, że w roku gospodarczym 2015/2016 nawozy mineralne i wapniowe stosowało 41,7 tys. gospodarstw rolnych (w 2013 r. – 42,7 tys.).

W roku gospodarczym 2015/2016 w województwie dolnośląskim najwięcej gospodarstw stosowało nawozy azotowe ok. 34,4 tys. (spadek o 14,8% w porównaniu do 2013 roku) i wieloskładnikowe ok. 30,3 tys. gospodarstw (wzrost o 105,7%), natomiast nawozy naturalne stosowało ok. 12,3 tys. gospodarstw rolnych (spadek o 9,3% w porównaniu do 2013 roku).

Dochody gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego

Według wyników badań struktury gospodarstw rolnych w 2016 r. w gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego wystąpiła następująca struktura dochodów z tytułu:

- pracy najemnej (46,2%),
- emerytury i renty (29,4%),
- prowadzenia działalności gospodarczej (17,2%),
- innych źródeł niezarobkowych poza emeryturą lub rentą (7,2%).

W gospodarstwach domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego główne źródło utrzymania (przekraczające 50% dochodów ogółem) najczęściej stanowiły: praca najemna – 33,2% (ogółu gospodarstw z użytkownikiem gospodarstwa rolnego), działalność rolnicza – 30,6%, emerytury i renty – 14,0% oraz działalność pozarolnicza – 9,0%.

Pracujący

Według wyników przeprowadzonego w 2016 r. badania struktury gospodarstw rolnych 103,3 tys. osób będących członkami gospodarstw domowych wykazywało pracę w gospodarstwach indywidualnych (101,4 tys. w gospodarstwach o areale powyżej 1 ha UR). Najwyższy odsetek pracujących (tj. 23,8%) odnotowano w grupie obszarowej 5-10 ha użytków rolnych, a najniższy odsetek (tj. 2,3%) stanowiły osoby pracujące w gospodarstwach największych o powierzchni ponad 100 ha użytków rolnych. Wśród pracujących członków gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa indywidualnego największą grupę (26,6%) stanowiły osoby w wieku 55-64 lata (w 2013 r. – 25,6%), najmniejszą podobnie jak w roku 2013 osoby w wieku 15-24 lata odpowiednio 7,3% i 8,8%.